

Stoletnica železnice. Prva železnica je bila dograjena 15. septembra l. 1830. od mesta Liverpool do Manchestra na Angleškem. Istege dne je peljal po tej prvi železniški progi vlak, kakor ga predstavlja gornja slika. — Prve železniške vožnje se je udeležila vsa takratna odlična angleška družba z ministri in mnogoštevilnimi državnimi poslanci. Angleškega kralja najprej niso pustili, da bi se vozil, ker so se bali, da bi se vlaku zgodila kaka nesreča. Že takrat, pri prvi vožnji, se je zgodila železniška nesreča. Je namreč nekemu gledalcu, ki ni opazil pravočasno, da je vlak začel voziti, odrezalo nogo. — Ob tej priliki nas zanima, kdaj so pri nas bile

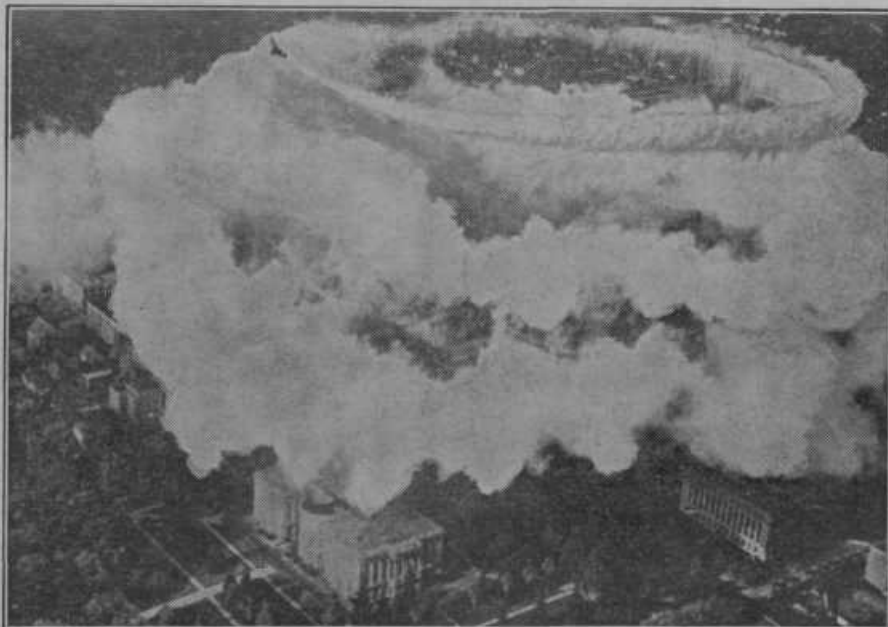
otvorjene železnice in kdaj so po njih prvokrat vozili vlaki. Količkor smo mogli dobiti in zbrati podatkov, so bile otvorjene naše železnice: Iz Gradca v Celje mimo Maribora in Poljčan je prvokrat vozil vlak leta 1846.; to progo so podaljšali od Celja preko Zidanega mosta do Ljubljane tri leta pozneje in leta 1849. so se naši očetje že lahko peljali z vlakom iz Maribora v Ljubljano. — Iz Maribora mimo Ruš in dalje po Dravski dolini so se peljali prvokrat z vlakom leta 1863., in sicer gori do Celovca in na Tirolsko. Pred 70 leti, to je leta 1860., je bila otvorjena železniška proga od Pragerskega mimo Ptuja in Ormoža do Središča, dve leti pozneje pa je lokomotiva prvokrat zvižgala od Zidanega mosta do Brežic. — Železniška proga iz Špilja v Nemško Radgono je bila predana prometu leta 1885., iz Radgone v Ljutomer pa l. 1890. — Iz Celja v Velenje je vozil vlak po Savinjski dolini prvokrat l. 1891., iz Dravograda pa šele l. 1900. — Konjičani so se s svojim vlakom peljali v Poljčane že l. 1892. Rogatčani so se mogli peljati v Grobelno z vlakom šele 21. dec. 1903. — Slovejbistričani so se v svojem vlaku prvokrat peljali decembra 1908. — Iz Ormoža v Ljutomer smo se že mi vozili leta 1925.

Trgatev ob Renu. Na zapadnem Nemškem, posebno ob reki Renu in Moseli imajo krasne vinograde in je vinogradništvo na zelo visoki stopnji. Grozdje meljejo kar v vinogradih.

Karl II., kralj romunski se je letos nenadoma vrnil iz inozemstva in prevzel vodstvo romunske države. Kralj Karl II. je brat naše kraljice Marije.

Obramba v moderni vojni. Kljub vsem mirovnim in razorožitvenim konferencam postajajo vojna sredstva vedno bolj strašna. Tudi obramba je vedno bolj moderna. Mesta in kraje bodo z umetno meglo skrili pred napadi sovražnih letal.

Če se zaleti avto v voz. V bližini Polskave je zadel avto v enovprežni voz s tako silo, da je konj takoj poginil. Šoferja so nevarno ranjenega prepeljali v mariborsko bolnico.

Šest tisoč Din vredno kobilu so ukradli posestniku Francu Selinšku v št. Janžu na Dravskem polju.

Tri krave je povozil vlak posestniku Francu Franko v Puconcih. Nesreča se je zgodila pri prevozu preko železniškega tira. Vozniku se ni zgodilo nič.

Požar v Prekmurju. V ponedeljek, dne 22. septembra je upepelil požar iz nepojasnjenega vzroka kmetu Mihaelu Vogrinčiču iz Topolovec v Prekmurju leseno hišo in gospodarsko poslopje. Gasilci so požar le lahko omejili. Z gospodarskim poslopjem je zgorelo tudi poljedelsko orodje ter krma za živino. Zavarovalnina je malenkostna.

Požarna nesreča. Posestniku Turek v Domojinci v Prekmurju je pogorela stanovanjska hiša.

Hiša zgorela. Dne 18. septembra je pogorela do tal lesena hiša posestnika Antona Merhart v Zgornjem Doliču, občina Mislinje pri Slovenjgradcu. Gasilci in sosedi so oteli ostala gospodarska poslopja. Požar je nastal radi nepazljivosti pri zakurjenju za peko kruha. Požarna škoda ni niti polovico kriša z zavarovalnino.

Siromak pogorel. Iz nepojasnjenega vzroka je začelo dne 22. septembra zvečer goreti poslopje ter hiša posestnika ter delavca Lubeja v Straži pri Štorah. Ogenj je upepelil poslopje in tudi vse poljske pridelke. Radi pomanjkanja vode je bilo tudi gašenje onemogočeno. Pogorelec je tem hujše prizadet, ker ni bil zavarovan.

Otrok umrl radi opeklin. Komaj devet mesecev stara deklica pekovskega mojstra Jožefa Bračič v Ploderšnici pri Zgornjem Cmureku se je splazila proti štedilniku, na katerem je bil vrelec vode. Dekletce je prevrnilo vrelo vodo po sebi in umrlo radi opeklin.

Vlom. V gostilno veleposestnika Antona Rogine v Podgorju pri Slovenjgradcu je vlomil neznan vlomilec in pokradel iz zaprte omare tobaka, cigaret in gotovine za 2.500 Din.

Udar strele. V nedeljo, dne 21. septembra ob pol 8. uri je udarila strela v hlev posestnika Martina Mastnaka v Zagaberju pri Celju. Strela je omamila v hlevu vso živino in ravno med vrati se nahajajočega gospodarja. Vse razven enega živinčeta so vzdramili k življenju. Čudno pri tem udaru je bilo to, da ni opaziti na poslopju nikakih poškodb.

Kar tri velike nesreče. Pri gostilničarju ter mesarju Božiču v Trbovljah sta čistila hlev 68 letni upokojeni rudar Ivan Smodič in 25 letni delavec Franc Kropelj. Pri snaženju je udaril eden izmed njiju po naključju po električni žici na stropu, ki se je utrgala in padla na tla. Smodič je prijel za žico, tok ga je vrgel na tla in ubil. Kropelj mu je hotel pomagati, a tudi njega je pognala električna sila po tleh, pa si je pozneje opomogel. — Dne 24. septembra zjutraj so se na voz rudniške železnice naložene deske pri tr-

čenju vozov zrušile na delavca Leopolda Nadraha, ki je stal baš na mostu. Tovor ga je potisnil k mostni ograji, mu polomil rebra ter še povzročil druge notranje poškodbe, da je revež umrl. Zapušča ženo in štiri otroke.

Koledar Kmetske zveze za leto 1931 bo kmalu pošel. Krajevne Kmetske zveze, ki smo jim doposlali koledarje, naj čimprej naznanijo, ali in koliko izvodov koledarja še želijo, da zameremo preskrbeti II. izdajo koledarja. Kmetska zveza v Mariboru, Aleksandrova cesta 6.

Iz življenja pustolovca. V bolnici v Berlinu je umrl v starosti 73 let Armand Schwob, eden največjih pustolovcev. Schwob se je rodil v majhnem kraju pri švicarskem mestu Bazel. Sorodniki so ga poslali v Moskvo, kjer je postal po par letih bogataš. Spadal je v ožji krog dvorne družbe zadnjega ruskega carja in se je veselil vdano sti dvornih plesalk. Naenkrat se je pojavil v Parizu, kjer je otvoril trgovino z dragulji. Tudi tukaj je razumel, da je postal središče boljše družbe in je posedal konjušnico s 50 dirkači. — Usoda ga je začela preganjati, ko se je preselil v Buenos Aires v južno Ameriko, kjer je zašel v konkurz s 15 milijoni frankov primanjkljaja. Pobegnil je, a so ga le zgrabili in privedli pred sodišče. Sodišče ni verjelo, da bi bil imel goljufive namene in je ustavilo postopanje proti njemu. Od tedaj je šlo s Schwobom navzdol. Zagrešil je v Ameriki celo vrsto goljufij, da so ga obsodili v ječo, a je pobegnil iz Sing Sing zaporov. Leta 1917 se je zopet pojavil v Evropi, je postal francoski dobavitelj za armado ter špijon in je zaslužil lepe milijone. Leta 1922 je moral pobegniti iz Francije, preskrbel si je ponarejene potne listine in se pripeljal v Nemčijo, kjer si je privoščil čekovno goljufijo, ki mu je vrgla 800 tisoč mark. Leta 1926 so ga še le prijeli, ko se je podil s prigrlovanjem denarjem po Italiji. In pred par tedni je prispela proti njemu naperjena ovadba, da je zaslužil še z drugo čekovno potvorbo 60.000 mark. V Berlinu so ga iskali zaman, ker je nepoznan umrl v bolnici. Še le iz listin po njegovi smrti so dognali, da je bil to prosluli Armand Schwob, ki je zapravil v življenju poldrugo milijardo Din.

Zaklad iz svetovne vojne. Francosko časopisje poroča o čudni zgodbi z dragulji ter zlatniki napolnjenega zaboja, katerega je zakopal nemški oberst v Orchies pri Douai. Pri posestniku parcele se je oglasil zadnje dni lepo oblečen Nemeč, ki je izrazil željo, da bi rad kupil kos zemlje. Posestnik je odklonil prodajo, a Nemeč je prišel z novimi ponudbami ter je končno tudi povedal, zakaj se poteguje ravno za označeno parcelo. Rekel je, da je zvedel, da je tankaj zaklad, katerega je zaupal varstvu zemlje njegov oče, ki je služil v nemški armadi med svetovno vojno. V testamentu mu je zapustil oče ta zaklad in je tudi označil natančno mesto, kjer je zakopan. Ko je Nemeč videl, da zaželjeno polje ni naprodaj, je obljubil 100.000 frankov

ubogim iz Orchies, ako se mu podeli dovoljenje, da sme poiskati ter dvigniti zaklad. Trajalo bo dalje časa, ker je drevo, katerega je označil umrli oberst na karti kot značilno znamenje, med vojno izginilo in z njim tudi označba mesta, kjer bi naj počival pod zemljo zaklad.

Prvi pojavi kavarn. Prvo kavarno so otvorili leta 1645 v Benetkah; pet let za tem je sledila otvoritev kavarne v Oxfordu na Angleškem. Na Francoskem se je pojavila kavarna najprej v mestu Marseille leta 1659. V Parizu je ustanovil v predmestju St. Germain Armenec leta 1672 nekako točilnico za kavo, kar pa ni bila prava kavarna, ampak je bila ta vpeljana v francoskem glavnem mestu še le od Sicilijanca Procopija leta 1689. Na Dunaju je bilo izdano kavarniško dovoljenje leta 1683 nekemu Poljaku. Nemško mesto Hamburg je dobilo kavarno leta 1679. V nasprotju z današnjimi kavarnami ter restavracijami so bile prve kavarne opremljene čisto priprosto z navadnimi stoli ter lesenimi mizami; tla so bila posuta s peskom, v kotih so bili pljuvalniki kot nujna potreba za tedaj zelo razširjene pušače. — Še v sredini poprejšnjega stoletja so bila velika ogledala po kavarnah posebna po trata. Na vzhodu naletimo še danes kavarne v prvotni obliki. Poleg ognjišča stoji kavarnar in kuha kavo ter podpihava žerjavico z zavojem peres, in ob majhnih mizicah sedijo: Turki, Arabci in Sirci, ki srebljejo počasi črno kavo. Pušijo iz velike z vodo napolnjene pipe, govore o politiki ali pa kaj igrajo. Tako posedajo po cele ure, ker v tem je vzhodni človek daleč pred zapadnim: ima mnogo prostega časa.

Poštna znamka umira. Minulo je komaj deset let, ko je doživela znamka 1918 do 1923 rekord v 12.000 novih in različnih natisih. Nevzdržno pada od tega časa uporaba poštne znamke. Pisani košček papirja, ki je dajal našim veseljem ali žalostnim, nujnim ali nepotrebnim sporočilom svoje spremstvo, se bo moral umakniti novodobnemu čudu tehnike. Najboljši odjemalci pri poštni upravi, velepodjetja, ne rabijo nobenih znamk več, ampak so že v posesti takozvanih štempel strojev, od katerih vsak posamezni toliko opravi kakor poštna dvorana s 100 uradniki. V 10 do 20 letih se bodo naši potomci smejali našim znamkam, kakor zremo tudi mi danes s prezirljivostjo na dejstvo, da so pred iznajdbo marke dne 6. maja 1840, torej pred 90 leti, vsako pisemsko pošiljko tehtali, zaračunili in vknjižili. Od tega časa je izšlo več nego 60.000 raznih tipov znamk in sicer v tisočerihi ali milijonskih izvodih. Kakor je odzvela nekoč znamka pošti bistveni del dela in utrla pot prometu v masah, tako bo služil štempel stroj nadaljnemu poenostavljenju poštne prometa. Ta novi stroj zaznamuje na traku frankiranje in poštempljanje pošiljke, napravi na njo razno reklamo ter sešteje stroške za odpremo. Rop poštne blagajne je pri štempel stroju izključen. Zaenkrat so ti stroji še zelo dragi in radi tega je le malo tvrdk, ki bi svoje

pošto same štempljale. Pa tudi telefon je pričel komaj s štirimi odjemalci in je veljal za nezaslišano potratnost, dokler ni postal v današnjih časih neobhodna potreba v stanovanjih ter po trgovinah. V dobrih desetih letih bo stal poleg telefona na mizi štempel stroj, katerega trak se bo prečital vsak mesec. Za navadne dopisnike bodo postavljeni avtomatični stroji za frankiranje na poštah in v papirnih trgovinah. Mogoče, da bodo kupovali že frankirane kuverte kakor na primer danes dopisnice. Zbiralci poštne znamke ne smejo obupati, bodo pač nabirali štemplje ter kuverte.

Padalo za letala. V zadnjem času se je ponovno zgodilo, da so letala, ki so bila prisiljena pristati, piloti zapustili med padanjem in so potem napravila brez vodstva po tleh škodo ter upoštevanja. Vedno bolj nujna postaja zahteva, ustvariti proti takim nezgodam zavarovanje glede ljudi in človeških stanovanj. Kakor vztraja kapitan potapljačev se ladje do zadnjega na poveljniškem mostu in ga zapusti, ko ni nobeno človeško življenje več v nevarnosti, tako bi smel ostaviti tudi pilot letalo še le tedaj, ako bi aeroplan brez vodstva ne mogel napraviti nobene škode več. En pripomoček, da se to doseže, bi bil na primer ta, da naravna pilot v kritičnih trenutkih letalo v neobljuden kraj in ga pusti tamkaj pasti na zemljo. Ker pa ta slučaj ni vsikdar mogoč, poskušajo ameriški inženjerji izdelati napravo, da bi zavrli padec aeroplana. Pri razmišljanju o tej iznajdbi so prišli na to, ne zavarovati samo pilota, kakor je bila to dosedaj navada, s padalom, ampak pritrčiti na letalo samo padalo, katerega bo lahko sprožil pilot v trenutku nevarnosti, da se bo odprlo in bo padal aparat le počasi. Med padanjem bo imel pilot toliko časa, da bo ustavil motor, da ne bo napravil nobene škode.

Boljševiki bodo tudi Lenina prepovedali. Ruski boljševiki so prepovedali sveto pismo, dela učenjakov, ruskih pisateljev itd. V Rusiji se smejo brati samo knjige, ki so pisane od boljševikov prežete boljševiškega duha. Ker sedaj narekuje pravega boljševiškega duha diktator Stalin, je vse, kar ne najde milosti v njegovih očeh, v Rusiji prepovedano. Ta usoda je zadnji čas celo zadela ruskega rdečega papeža in prvega voditelja boljševikov, Lenina. Leninova vdova je namreč spisala knjigo o Leninovih nazorih glede na agrarno reformo in skupno kmetstvo gospodarstvo. Na podlagi Leninovih besed in izrekov obsoja politiko sedanjega boljševiškega mogotca Stalina. Stalinovi pristaši zahtevajo, da se ta knjiga prepove. Tako so torej celo Leninovi nazori v Rusiji sedaj prepovedani.

Tudi v Ameriki se brezposelni mečejo na cesto. Celih 237 obravnav se je izvršilo 2. septembra pred najemniškim sodiščem v Čikagi in v vseh slučajih razen enega se je glasila obsodba: Izzelite se tekom desetih, oziroma petnajstih dni iz stanovanja. Sodnik Trude, ki obravnava te slučaje, priznava sam, da je to skrajno neprijetno in

odurno delo; v vseh slučajih namreč igra brezposelnost glavno vlogo. Pretresljivi prizori se odigravajo pred njegovimi očmi. Še bolj pretresljivo je, kar mu obtoženci pripovedujejo. Rad bi pomagal, a mora ravnati proti svoji volji — po zakonu. In zakon pravi, da se mora tistega ki ne plača najemnine, vreči na cesto. Po vzrokih zakon ne povprašuje, ozira se samo na dejstvo. Vedno in vedno se ponavljajo te izjave: Mož ne dela že toliko in toliko mesecev, nimamo denarja niti za kruh, še manj za obleko; najemnine že nismo mogli plačati toliko in toliko mesecev. Obsodba povsod enaka: Izzelite se tekom toliko in toliko dni. V mnogih slučajih tudi gospodarjem ni zameriti, kajti godi se jim mogoče enako: Nič dela, navezan je na najemnike. In jutri in pojutrišnjem in še naprej se bodo odigravali enaki prizori. Na stotine družin bo moralo živeti ločeno beraško življenje, na stotine domov bo razrušenih. Kje bodo vsi ti reveži, možje, žene in nedolžni otroci, dobili topel kot v bližajoči se zimi in košček kruha, je zagonetka sodniku samemu, ki je primoran izreči sodbo proti njim.

Mačka povzročila smrtno nesrečo. J. E. Ricker se je s svojo materjo in ženo vozil iz severnega Michigana v Ameriki nazaj v Joliet. S seboj je imela družina tudi domačo mačko. Med vožnjo je skočila ta v voznikovo naročje. Ko pa jo je hotel voznik odstraniti, je to odvrnilo njegovo poroznost od avtomobila in v tem trenutku je tresčil v obcestno drevo. Njegova mati si je pri tem razbila lobanjo in je kmalu izdihnila, on sam si je pa zdrobil čeljust.

Najvišji svetilnik se otvorili za aeroplane te dni v Čikagi v Ameriki. Visok je 600 angleških čevljev in moč njegove luči znaša 2 milijardi sveč. Letalci bodo videli to luč na daljavo 300 milj. Prvič je prižgal svetilnik predsednik Združenih držav Hoover s pritiskom na električni gumb iz Washingtona.

Če ima pravica zavezane oči. Pred 14 leti so izbruhnili v amerškem mestu San Francisco poulični nemiri. Uporniki so metali bombe, ki so zahtevale 10 mrtvih in 40 težko ranjenih. Dva moža — Tomaž J. Mooney in Warren K. Billings — sta bila aretirana kar na cesti, ker ju je označil znani cirkuški igralec John Mac Donald kot povzročitelja krvavih izgredov. Pred sodiščem sta oba zatrjevala, da sta čisto nedolžna, da sta bila slučajno na ulici, ko je izbruhnil nemir. Ova-duha niti poznala nista. Mac Donald pa je prisegel, kako sta vodila baš ta dva moža akcijo za metanje bomb. Na podlagi te izpovedi sta bila obsojena na dosmrtno ječo. Pred dnevi se je predstavil ravnatelju kaznilnice v San Francisco 58 letni, precej propadli cirkuški igralec. Priznal je, da je pred 14 leti krivo pričal. Na dan nemirov je Mac Donald mnogo pil in je občutil naenkrat naslado ter veselje, da bi obema neznančema, katerih poprej nikdar ni videl, eno zagodel tako za

šalo. Znal je čisto natanko, da nista bila udeležena pri kravalu.

Strašen doživljaj potapljača. Amerikanska kolonija potapljačev pod vodstvom kapitana Nicka Danese je prevzela popravljala dela pri odtoku Pouchartrajin jezera. Otok so zadelali in zaprli, da bi olajšali potapljačev delo. Da bi nadziral delo, se je podal 62 letni kapitan sam pod vodo. Ni hotel obleči potapljaške obleke, ampak se je zadovoljil le s šlemom za zavarovanje glave. Ko je pregledoval delo, so naenkrat razdrle vodne sile zatvornice in z neugnano močjo se je izlila voda v jezero. Potapljače je kar odplavilo. Pričela so takoj z vsjo požrtvovalnostjo reševalna dela. Zveza med potapljači pod vodo in ladjo k sreči ni bila pretrgana, da je bilo slišati vse klice na pomoč. Po triurnem trudapolnem delu so bili rešeni vsi potapljači, le kapitan Danese je manjkal. Vrvi, za katero je bil kapitan pritrjen, še niso bili izgubili. Ko so pa skušali kapitana dvigniti izpod vode, se je vrv utrgala. Čev za dovajanje zraka ni bila dovolj močna, da bi ga bili z njo izvlekli. S pomočjo cevi niso mogli ugotoviti, kje pod vodo da se nahaja kapitan. Ker je voda preveč valovila, mu tudi niso mogli poslati na pomoč drugih potapljačev. Brez upa na rešitev so ponesrečenemu neprestano dovajali zrak. Z mrzlično naglostjo so zopet popravili odtok. Po 24 urnem delu se jim je posrečilo, da so vodo zajezili toliko, da se je jezero pomirilo. Takoj za tem so se podali pod vodo potapljači, ki so preiskovali dve uri z lučmi dno jezera. Slednjič so odkrili na tleh sključenega kapitana Danese. Potegnili so ga izpod valov in se je posrečilo, da so ga spravili k življenju.

Palce izdajalec. Dolgoletni sodnik v Britski Indiji, sir Fred Wilkins, pripoveduje iz svojih izkušenj: Indijec je tako ustrojen, da, kadar laže, ne more mirovati s palcem na nogi. Palci so bili pri preiskavah mnogokrat edine priče, ki niso lagale in na katere sem se lahko vselej zanesel. Zato sem v vel povabljenim pričam, če so sploh bile obute, da so se že v predsobi sezule, ter sem to kakorkoli utemeljil. Na ta način sem marsikdaj odkril resnico, ki je drugače ne bi bil, kajti z obrazom Indijec ničesar ne izda, poteze njegovega obraza so vedno enako ravnodušne in nečitljive.

Globus z dragulji. Razne umetnine neprecenljive vrednosti je dal na razpolago perzijski šah za mednarodno razstavo perzijske umetnosti, ki se bo vršila prihodnji januar v Londonu. Te dragocenosti so na letalih, ki so zapustila glavno mesto Perzije Teheran. Iz Perzijskega zaliva bodo umetnine prepeljali na ladjah v London. Radi tega so izbrali prvo pot po zraku, da bi obvarovali dragoceno prtljago pred roparskimi tolpmami. S temi predmeti bo prejela londonska razstava poseben sijaj, ker še niso bili nikjer v inozemstvu na vpogled. Med posojenimi znamenitostmi so: preproge, slike, podobe in tudi slavni ter z dragulji posuti globus (zemeljska ob-

la), katerega cenijo na 20 milijonov mark. Vse te perzijske dragocenosti bodo dospele v London do konca oktobra.

Od opic kamenjan. Na čuden način je zadela Alžirčana v bližini severnoafriškega mesta Mailot smrt. Domačin se je hotel podati v avtomobilu v Burio in se je moral peljati mimo pogozdenega pobočja. Naenkrat je bil obkrožen od dveh krdel opic, ki sta se borili med seboj ter se obmetavali s kamenjem. Komaj pa so opazile opice avtomobilista, so se ga lotile z združenimi močmi s kamenjem, dokler se ni zgrudil mrtev. Mimoideči so našli njegovo truplo s trašno razbito glavo ob krmilu avtomobila.

*

O razvoju pošte.

Ni lahko, zamisliti se v današnjih časih avtomobila, letala in drugih najnovejših pridobitev v dobo prejšnjih stoletij, ko je romala pošta polževo pot.

Rimljani so bili prvi, ki so vpeljali nekaj današnji pošti podobnega. Prišli so na to, da voz ni raben le za vojne namene, ampak služi lahko tudi kot prometno sredstvo in že v zadnjih stoletjih pred Kristusom so ustvarili štirikolesne voze, ki so služili za prepeljavo pisem in oseb. Sloviti rimski govornik Cicero hvali udobnost poštinih voz. Cesar August je ustanovitelj rimske državne pošte. Bila je to izključno cesarjeva pošta, za njegove potrebe in vladarske namene. Narodu je bilo prepovedano, se posluževati tega prometnega sredstva. Seveda so bili razni rimski cesarji, ki Augustove prepovedi niso izvajali s strogostjo ter natančnostjo. S propadom rimskega cesarstva je prenehala tudi državna pošta. Zanimivo je, da je že bil rimski Dunaj (Vindobona) važna poštna postaja, katero je upravljal poseben poštar.

V stoletjih srednjega veka so bili predvsem potujoči trgovci, romarji ter menihi, ki so skrbeli za prenos pošte. Pozneje so se razvili poštni sli, ki so izšli bolj iz potrebe raznih družabnih krogov kakor pa na državno spodbudo. Osnovali so jih samostani, cerkveni redi, vseučilišča ter večja mesta. Posebno važno ulogo je igrala dobro razvita organizacija poštinih slov, ki so pripadali nemškemu viteškemu redu. Dunaj je bila poštna postaja nemškega viteškega reda. V tem času je vzdrževal že dunajski mestni magistrat poštno sle, pešce in jezdece. Posebno zanesljivi ti služabniki niso bili. Boštjan Brant beleži leta 1494, da je pošten poštni sluga tako redka prikažen kakor sneg v poletnem času.

Ob koncu 15. stoletja se pojavi glede poštnega razvoja rodbina Thurn in Taxis. Franc Taxis je prejel posebno dovoljenje, da naj nekaj ukrene, da bodo cesarjeva pisma prišla iz taborišča čim preje v vse dežele cesarstva. Za to izvedbo so bili njemu in njegovim naslednikom zasigurani dohodki pošte. Vogečni kamen za organizacijo bolj modernih poštinih razmer

je bil položen v časih cesarice Marije Terezije. V to dobo spada tudi izraba Donave za prevoz pošte. Na Dunaju je nastala tedaj takozvana »mala pošta«, ki je skrbela za dostavljanje pošilk v okviru poštinih linij, a tudi izven teh. Vsak dan so tekali po Dunaju poštni sli s pošto. Nosili so usnjate torbice, v katerih so bila shranjena pisma. Sli so imeli lesene klopotce v rokah, s katerimi so opozarjali meščane nase. Dunajska »mala pošta« se ni držala dolgo, vendar je obhajala svoje vstajenje leta 1830.

Važna novost v poštnem prometu je bila uvedba brze pošte za prevoz potnikov. Brzopoštna zveza Dunaj—Gradec je bila vpeljana 10. marca 1824, prvi poštni voz, katerega so vlekli 4 beli konji. Ta uvedba je bila za prebivalstvo nekaj prav posebno novega ter udobnega. Od taistih časov je preteklo nekaj več nego sto let, velikanški je napredek, katerega nam je nudila tehnika ravno na polju prometnih sredstev. Zremo pa še danes z nekakim spoštovanjem na stare poštno vozove, ki so bili nekaj zelo važnega.

*

Ozka zveza dveh stoletnic.

Večkrat smo že poročali, da so slavili letos 15. septembra stoletnico železnice. Ta dan je bila pred sto leti slovesno otvorjena železniška zveza Liverpool—Manchester na Angleškem. Progo je zgradil Stephenson, prvi ustvaritelj uporabne lokomotive, in je bila dolga 57 km. Prvi vlak je prevozil to razdaljo v eni uri 50 minutah.

Istočasno s tem jubilejem so se spominjali stoletnice onega dne, ko se je zgodila prva železniška nesreča. Železniške nezgode so ravno tako stare kakor železnica sama. O prvi železniški nesreči, na katere posledicah je preminul znan angleški politik Huskisson, beleži zgodovina sledeče:

»G. Huskissona je zadela pri otvoritvi železniške proge Liverpool—Manchester nesreča, ki je zahtevala smrt tega izbornega moža. Huskisson je bil v enem vozu skupno z vojvodom iz Wellingtona, Robertom Peel, s knezom Esterhajem in še z več drugimi odličnjaki. V bližini Newtona so stroj ustavili, da bi mu prilili vode. Medtem je Huskisson izstopil. Ko je bila voda dopolnjena, ni bil Huskisson dovolj nagel, da bi vstopil v vagon, ki je že bil v premikanju. Skočil je na stopnico pred vozom in skušal doseči ključko vrat, a se je bližala medtem že druga lokomotiva. Vrata so se odpahnila in v tem opasnem trenutku je dobil Huskisson živčni napad, padel z vlaka ter priletel pod stroj »Roket«, ki mu je z dvema pripetima vagonoma zmečkal nogo pod kolenom. Ponesrečenega so so prenesli takoj v sosedno župnišče v Eccles; železniški stroj je odbrzel v Manchester ter pripeljal zdravnike, ki so pa že našli nogo v takem stanju, da je niso upali odrezati, ampak so jo le po možnosti obvezali. Še isti večer je umrl Huskisson med nepopisnimi bolečinami.«

Ta nesreča je povzročila med potniki grozen strah. Vojvoda Wellingtonski ni hotel nadaljevati vožnje in so ga pregovorili, da je zopet stopil v vagon, ko mu je omenil župan iz Manchestera ter Salforda, da bi bil preveč razburkan mir meščanov, ako bi se ne pripeljal tudi on do cilja. Udal se je, nadaljeval vožnjo, a se ni udeležil na čast železniškemu ravnateljstvu prirejene slovesne pojedine.

*

Posebnost med advokati.

So na svetu ljudje, ki vidijo svojo življensko nalogo v tem, da odkrivajo napake drugih in jih tirajo na pranger. To svojo življensko nalogo smatrajo za krvavo resno. Imajo toliko na drugih za grajati, da ne utegnejo, da bi si sami predočili misel, kako nekaj neznosnega so baš oni.

V Nimes na Francoskem je umrl te dni advokat Paul Gogulot, ki je skrbel pred leti javnosti za razvedrilo s celo vrsto originalnih procesov. Celo življenje se je podil za napakami drugih. Največje veselje mu je bilo, da je iskal v uradnih razglasih ter predpisih praznine, katere je izrabljajal za ovadbe in sodna postopanja.

Nekoč je tožil vseučilišče mesta Toulouse, ker mu zdravniški oddelek te visoke šole ni dovolil, da bi se bil udeležil tečaja za izobrazbo babic. Ko je bil tečaj razglašen, je pozabilo vseučilišče, da bi bilo v razglasu povdalo še posebej, da je dovoljena udeležba le ženskam. Radi te pomanjkljivosti v razglasu se je čutil g. Gogulot upravičenega, da je zahteval dostop ter sprejem v tečaj, a je bila njegova prošnja zavrnjena. Prišlo je do tožbe, katero je dobil advokat v vseh inštancah in se je po tej zmagi prostovoljno odrekel vstopu v babiški tečaj.

Nekaj izredno čudnega je bila tudi njegova zadeva z zobotrebcom. Lepega dne je prišel advokat na kolodvor v Parizu in je hotel dati kot prtljago zobotrebcec. Samo ob sebi umevno, da so mu predajo te prtljage zavrnili, kar je pa advokata razburilo. Dokazal je, da ni nikjer odredbe, ki bi izključevala zobotrebcec iz prtljažnega seznama. V resnici so morali na kolodvoru prevzeti zobotrebcec. Kar nato pa se je Gogulot zmisli, da bi svoj zobotrebcec med prevozom po železnici zavaroval za 1000 frankov. Nesreča je hotela, da se je zobotrebcec med vožnjo v Nimes zgubil, nakar je zahteval advokat izplačilo zavarovalnine. Zastonj mu je ponujala uprava železnic celj zavoj novih zobotrebcev kot odškodnino; Gogulot je vztrajal pri svojem pravu, katerega je postal tudi deležen po večmesečnem pravdanju. Železniška uprava mu je morala izplačati čisto v redu 1000 frankov, advokat je slavil pravo zmagoslavje in njegova odvetniška slava se je znatno razširila.

Sanatorij v Mariboru, Gosposka 49, telefon št. 23-58. Najmodernejšo urejen za operacije. Diatermija, višinsko solnce, tonizator, infrardeča žarnica. Cene zmerne. 581